

Karl Drais

född 1785/4/29 i Karlsruhe,
dog 1851/12/10 i Karlsruhe.

KORT BIOGRAFI

Karl Drais, dopnamn Karl Friedrich Christian Ludwig, Freiherr Drais von Sauerbronn var framför allt skogstjänsteman i badiska tjänsten. Han fick fortfarande sin lön trots att han friställdes från den aktiva tjänsten. Därför kunde han slå in på en uppfinnares bana.

Han uppfann bl.a. en musiknotskrivmaskin, en snabbskrivmaskin för 16 bokstäver, fyrhjuliga fordon och framför allt den tvåhjuliga fordonet.

Denna var det första tvåhjuliga självkörande fordon, och var därmed pedaldrivna cykelns och slutligen bilens viktigaste föregångare.

Det var för sina uppfinningar som Karl Drais utnämndes till professor i mekanik av den badiska storhertigen Carl. Hans försök med små järnvägsfordon drivna av muskelkraft präglade begreppet Draisine.

Som övertygad demokrat avsåg sig Karl Drais sin adelstitel år 1849 och för det ruinerades han systematiskt i sin existens efter den badiska revolutionens misslyckande. Till följd av förtälet nekades han också all succé i samband med uppfinningen av fordonet på två hjul.

Humboldt-Universität zu Berlin

Karl Drais – Det nya porträttet
© 2006 Anita Wilke och Tim Wenski - Svenska 2 –
Humboldt-Universität zu Berlin &
ADFC Allgemeiner Deutscher Fahrrad-Club Mannheim
<http://www.karl-drais.de>

DET NYA PORTRÄTTET

Det är ett nytt porträtt av fordonets uppfinnare Karl Drais som professor Dr. Hans-Erhard Lessing tecknar efter omfattande studier i arkiv.

I stället för den adliga skogsvaktaren som blev allmänt föraktad och beskriven som „löjlig och orimlig“ i 150 år, ser han en ovanligt begåvad ung man full av ideal och senare en övertygad 1849 demokrat.

Karl von Drais föddes den 29 april i Karlsruhe som son till den badiska gård- och regeringsråd Karl Wilhelm Friedrich Ludwig von Drais och hans maka Ernestine Christine Margaretha, född von Kalthental. Hans fadder var den regerande greven Carl-Friedrich von Baden, som senare bestämde hans yrkesval som tjänsteman.

Karl Drais tillbringade sin skoltid i Karlsruhe, avslutade lyceet med realskolans examen och besökte därefter sin farbrors/morbrors (oklart), som hette Friedrich Heinrich Georg, privata skogskolan i Pforzheim.

På grund av för många sökande till få platser för skogsaspiranter studerade han först matematik, fysik och byggnadskonst från 1803 till 1805 i Heidelberg. Sedan inträdde han den badiska skogstjänsten, men senare avstod han från skogsbanan till förmån för en lärar- och uppfinnarens tjänstgöring.

Fadern blev överdomstolens president och familjen flyttade till Mannheim 1810. Året 1811 fick Drais tjänstledigt från sin tjänst, och han fortsatte ändå att få sin lön och flyttade också till Mannheim.

Han lät bland annat bygga en automatisk musiknotskrivare (1812) så väl som två fyrhjuliga körmaskiner drivna på muskelkraft (1813/14), den andra modellen presenterade han även på Wiener Kongressen. Dessutom författade han matematiska avhandlingar och uppfunn slutligen fordonet på två hjul (1817).

Med uppfinningen av sina fordon reagerade Drais på felslagen skörd som höll på under flera år. Missväxten var ett resultat av vulkanutbrottet Tambora (Indonesia, april 1815). I sammanband med vulkanutbrottet blev mycket vulkanaska utspridd över landet. Det såg ut som snöfall fast det var mitt på sommaren 1816. Ett annat resultat var en stor hungersnöd. Många hästar nödslaktades därför att spannmålet räckte inte till för människorna.

Fordonet på två hjul var därför ett högtintressant alternativ till hästen för hans samtida. Den legendariska turen från Mannheim till Schwetzingen hästombytesthus (som ligger i den nuvarande stadsdelen Rheinau i Mannheim) på torsdagen den 12 juni 1817 var big-bangen för individualtrafiken utan häst. En vinstbringande marknadsföring av hans uppfinning var inte möjlig därför att Drais fick lön som badisk tjänsteman fastän han var tjänstledig från sin tjänst. Förbud mot bisyssla gällde utan undantag.

Åtminstone fick han ett tioårigt privilegium den 12 januari 1818 för sitt fordon och det fick han nämligen av storhertigen Carl, den yngre. Under vidarebetalning av sin nuvarande lön som fungerade som en slags uppfinnarepension blev han utnämnd till professor i mekanik.

Humboldt-Universität zu Berlin

Karl Drais – Det nya porträttet
© 2006 Anita Wilke och Tim Wenski - Svenska 2 –
Humboldt-Universität zu Berlin &
ADFC Allgemeiner Deutscher Fahrrad-Club Mannheim
<http://www.karl-drais.de>

På gatorna fanns djupa fårar av hästfordonen och de var ingen bra förutsättning för färden med hans fordon på två hjul. Draisin-ryttarna tyckte därför om att köra på trottoaren. Här åkte de naturligtvis mycket för snabbt. Polisförbud och riktiga straff, även i England, U.S.A och till och med i Kalkutta var en följd och trafiken på två hjul blev trängd åt sidan.

Karl Drais gjorde en resa till Brasil året 1822. Här jobbade han som lantmätare. Efter hans återkomst året 1827 byggde han sin snabbskrivmaskin, en stenografmaskin med 16 tecken.

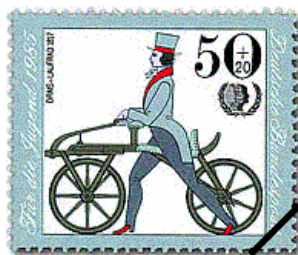
Hans far dog 1830. Karl Drais förlorade härmed inte bara understöd av sin inflytelsesrika far för sin ovanliga uppfinnarekarriär utan utsattes också för angrepp av sin fars politiska motståndare. Han blev systematiskt mobbad.

Efter ett attentat levde han från 1839 till 1845 i Waldkatzenbach i Odenwald, cirka 5 mil från Mannheim. Under den här tiden testade Drais fotdrivna fordon på järnvägsspåren i Karlsruhe – därför tillhör beteckningen Draisine även idag till järnvägens ordförråd. Slutligen flyttade han tillbaka till sin födelseort.

Som anhängare av den badiska revolutionen avsåg han sig offentligt sina privileger som adelsman. Han bekände sig till demokratin. I sammanband med den misslyckade revolutionen började dåliga tider för Karl Drais: han blev misshandlad med ett sällsynt hätskhet. Vidare exproprierades hans egendom och som förment psykisk sjuk blev han nästan omyndigförklarad.

Hans pension framtogs honom av den preussiska ockupationsstyrkan för återbetalning av revolutinskostnaderna. Han dog utan större tillgångar den 10.12. 1851 i Karlsruhe.

Översatt av Anita Wilke och Tim Wenski, studenterna som studerar skandinavistik, vid Nordeuropa-Institutionen på Humboldt-Universitet i Berlin.

Ungdomsfrimärke-serie „Die historische Entwicklung des Fahrrades in Deutschland von 1817 bis 1925“ med anledning av Karl Drais tvåhundra födselsdag (Förbundsrepubliken Tyskland, 1985).

Litteraturhänvisning:

Hans-Erhard Lessig, Automobilität – Karl Drais und die ungläublichen Anfänge

MAXIME förlag, Leipzig; 2003, 528 sidor, otaliga avbildningar, EUR 32, - ISBN 3-931965-22-8

Humboldt-Universität zu Berlin

Karl Drais – Det nya porträttet
© 2006 Anita Wilke och Tim Wenski - Svenska 2 –
Humboldt-Universität zu Berlin &
ADFC Allgemeiner Deutscher Fahrrad-Club Mannheim
<http://www.karl-drais.de>